

7. Een steen van glas

..... Geestnevel had twee aspirines genomen. Zijn hoofdpijn en het koortsige gevoel waren daardoor enigszins gezakt. Het was doodstil in het klooster, hoewel het toch pas net half elf was. Hij vermoedde dat de mannen hier 's morgens om een uur of vijf, misschien half zes als ze ruimdenkend waren, opstonden en dan om echt wakker te worden een koude douche namen. Al leefde men nog zo contemplatief een dergelijk dagritme hield men alleen vol als men 's avonds op tijd onder de wol kroop.

Hij zat in een eenvoudige leunstoel en bladerde zonder echt te lezen wat in het boek dat op zijn kamer lag. Het was een exemplaar van De Laatste Enkeling en voorin stond te lezen dat het in 1911 gedrukt was. Hij had er losjes in gekeken. De teksten waren herkenbaar laat negentiende eeuws. Vaak hoogdravend en wat hem betrof nogal imperatief: Gij zult, gij moet, gij moogt niet en meer. Hijzelf had een hartsgrondige hekel aan deze wijze van communiceren en zag het als volkomen achterhaald, hoewel hij het nog vaak aantrof bij zijn cursisten en dat in de eenentwintigste eeuw! Deze managers boden hun medewerkers slechts één keuze: gehoorzamen. En vervolgens waren ze verbaasd over het ontbreken van motivatie!

Hij wist dat het Geschrift een aantal eeuwen geleden zeker meningsvormend was geweest in Chaos, maar het had hem nooit zo weten te bekoren. Hij kende de strekking er van overigens wel. Slechts volhardende Enkelingen, en daarvan waren er in elk tijdsgewricht blijkbaar toch telkens hooguit een handvol, zouden er in slagen om boven de bekoringen van het dagelijkse leven uit te stijgen. Zij zouden de zeven successievelijke stappen weten te maken die uiteindelijk de mensheid de ultieme bevrijding zou brengen.

Hij sloeg het boek dicht en zuchtte diep. Zijn gedachten gleden terug naar de avond dat zijn grootvader hem een wat gehavend exemplaar van die Laatste Enkeling had gegeven. De oude man was zijn werkkamer binnengekomen en had hem tevens een enveloppe van zwaar geschept papier toegeschoven. In de linkerbovenhoek stond met goudkleurige letters de naam Iwan Dovenspreker geschreven. Daaronder goed zichtbaar in het zware papier gedrukt een afdruk van diens familiewapen. Hij las de adressering op de enveloppe.

‘Voor wie er aan toe is!’

Dit merkwaardige opschrift was geschreven in een hem onbekend, stijlvol, maar tegelijkertijd licht beverig handschrift.

‘Wat mag ik hier mee?’

‘Lezen, als je vindt dat jij de geadresseerde bent.’

Hij had zijn grootvader na een korte stilte grijnzend aangekeken.

‘Ik hoor wat je zegt, maar ik begrijp het niet goed. Wat is je bedoeling?’

De ander aarzelde even.

‘Er hoort een verhaal bij. Als je het te druk hebt, kan ik daarmee wel wachten.’

Geestnevel had het druk op dat moment en de verhalen van zijn grootvader neigden vaak uit te lopen. Gelukkig had hij zich tijdig gerealiseerd dat er altijd drukke werkzaamheden zouden zijn. Zijn grootvader niet. Hij had zijn spullen terzijde geschoven.

‘Ik luister.’

‘De blik van de mens,’ zo was zijn grootvader begonnen, ‘is zoals je weet naar buiten gericht. De meeste mensen sluiten bij de geboorte hun derde, hun innerlijke oog en beperken zich tot het gebruik van de twee bollen naast hun neus. Dit, vanuit de absurde veronderstelling dat alles wat van belang is daarmee kan worden waargenomen. Natuurlijk is dat in flagrante tegenstelling tot de woorden die vele Grote Leraren hebben verkondigd, maar wie staat daar nog van te kijken? Veel van wat zij hebben gezegd is in de loop der jaren vervormd door de stelligheid van het onbenul. Ik doel daarmee op onredelijke domheid. Alleen met je innerlijk oog kun je komen tot de essentie der dingen. Als twee mensen wier innerlijke oog geopend is, al is het maar voor even, elkaar bijvoorbeeld ontmoeten is er onmiddellijk contact van een diepte die zich niet laat beschrijven. Twee zielen zien elkaar dan direct en worden niet afgeleid door het kabaal van het denken of de toevalligheid van hun lichamelijke omhulling.’

Wijzend op de enveloppe vervolgde hij: ‘Vreemd als het je mag lijken, zeker gezien alle verhalen die in het Genootschap rondgaan over zijn karakter, was Dovenspreker een der zeer weinigen wiens innerlijk oog permanent geopend was en eigenlijk alleen daardoor heeft hij deze brief kunnen schrijven.’

Geestnevel herinnerde zich hoe zijn grootvader hem na deze woorden, terwijl een pendule op de schouw fel de achtereenvolgende momenten ‘nu’ het verleden intikte, enkele

ogenblikken aan had gekeken voor hij verder ging.

'Ik zat destijds in de redactie van *De Boodschapper!*. Wie toen lid van de redactie was, was daar niet automatisch blij mee. Niet omdat het lezerspubliek kritisch zou zijn. Dat was het toen niet en is het nog niet! Daar was overheen te komen. De aanwezigheid van de imponerende Dovenspreker maakte het in de ogen van veel Genoten taai en zwaar. Het was meer een plicht dan een roeping. Omdat snel bleek dat weinigen zich geroepen voelden werden de redactieleden uiteindelijk aangewezen door het bestuur. Om ze te motiveren ontvingen zij een toelichtende brief waarin stond dat zij zich als geprivilegieerd mochten beschouwen, want het volbrengen van deze taak zou bijdragen aan hun spirituele groei! Soit, het was in de tijd dat het gezag van het bestuur nog geaccepteerd werd en ik deed dus wat er van mij gevraagd werd en voegde me bij de redactie.

Het waren moeizame vergaderingen. Dovenspreker had niet veel inbreng en dat mocht ook niet van hem verwacht worden. Hij was erelid dus niet sturend, hooguit adviserend. Ondanks zijn leeftijd, hij was toen ruim tachtig, vertoonde hij geen spoor van mentale slijtage. Hij zat er meestal luisterend bij, maakte slechts af en toe een opmerking. Maar dat waren altijd treffende opmerkingen die telkens het verdere gesprek ontregelden. Een Babylonische spraakverwarring was nogal eens het gevolg. Zij deden de sfeer geen goed en de vergaderingen liepen vrijwel altijd uit.

We waren daar gevijven. Naast Dovenspreker waren er twee gewone leden, waarvan ik er een was. Uiteraard was er een voorzitter en een notulist. Elk kwartaal hadden we twee vergaderingen die plaats vonden in het grote donkere jachthuis van Dovenspreker, net buiten de stad. Vrijwel alle redactieleden gingen met tegenzin naar deze ouderwetse villa. Ze vonden de sfeer er somber en vertrokken zo snel mogelijk na afloop.

Ikzelf had weinig last van dergelijke gevoelens. Ooit was Dovenspreker verzamelaar geweest van wat hij zelf noemde spirituele relikwieën en snuisterijen. Beeldjes, van allerhande goden en hun helpers uit talloze religieuze stromingen, schilderijtjes, tekeningen, klankschaaltjes, wierookbranders, gewijde gebruiksvoorwerpen, kralenkettingen, oude tekstfragmenten, tarotkaarten, geurkaarsen en wat dies meer zij. Dat had toen ook mijn belangstelling en ik merkte dat Dovenspreker over al deze relikwieën boeiende verhalen wist te vertellen. In tegenstelling tot de anderen bleef ik dus wel eens buurten. En zo leerde ik uiteindelijk de man achter de naam wat beter kennen en omgekeerd.

Op een gegeven moment, na een zoveelste langdradige vergadering, verraste hij mij met een vraag.

‘Waarom Geestnevel, denk je dat het zo stroef gaat in onze vergaderingen? Waarom blijft het modderen? Hoe kijk jij daar tegen aan?’

De vraag was breed en oogde neutraal, maar ik was op mijn hoede. Werd ik hier geacht een oordeel te geven over mijn medegenoten? Over de voorzitter, die altijd zo graag de baas wilde spelen en continu een verkapte machtsstrijd voerde met Dovenspreker. Over de notulist die bij gebrek aan creativiteit altijd aan de anderen vroeg om de discussie voor het verslag even samen te vatten? Over mijn eigen verveling? Over de jongste van ons, die zichtbaar ongeïnteresseerd was en dan ook vrij spoedig het Genootschap zou verlaten of over Dovenspreker zelf met zijn tegeltjeswijsheden, waarmee hij iedere keer onderwerpen het moeras in joeg. Dit alles nekte de voortgang en productiviteit. Maar de hamvraag was natuurlijk waar mijn beoordeling uiteindelijk terecht zou komen?

‘Communicatie,’ mompelde ik. Dat was destijds een opkomend modewoord. Het klonk misschien zelfs intelligent, maar was vooral vaag en veilig.

Hij knikte alsof dit een inhoudelijk sterke opmerking was.

‘Welke communicatie bedoel je eigenlijk?’

Hij keek me met zijn donkerkleurige ogen diep en strak aan, intimiderend welhaast. Onverwacht was daar even het gevoel dat ik als student van de hoofdstedelijke universiteit vaak had gehad tijdens mondelinge examens en ik verzette me er tegen! Ik had ooit besloten me nooit meer op die manier te laten kleineren. Ik keek dus vinnig terug. Niet ontspannen, zeker niet! Sterker nog, mijn okselharen waanden zich plotseling in een stortregen, maar ik volhardde in mijn strakke blik! Zo keken wij naar elkaar, ettelijke momenten lang. Meestal ontaardt zo’n situatie en wordt snel echt onbehagelijk, het gevolg van de bittere strijd om het overwicht. Dat bleek nu echter niet het geval. Tot mijn verbazing, mijn verbijstering zelfs, kon ik me ontspannen. En even later, nog steeds kijkend, moest ik me bedwingen om niet in een spontane en welgemeende lach uit te barsten.’

Dovenspreker wendde zijn blik af.

‘Neem me niet kwalijk, maar dit moest even. Ik wilde er zeker van zijn dat jij kon ‘zien’. Blijf dat doen!’

Totaal overrompeld door zijn opmerking keek ik hem aan. Ik vatte niet wat hij bedoelde. Natuurlijk kon ik zien! Al vanaf mijn

geboorte. Ik was toch niet blind? Maar ergens wist ik ook dat ik tijdens dat oogcontact meer had waargenomen dan normaal. Zonder dat 'meer' een naam te kunnen geven. De ervaring moest worden gekenmerkt met woorden als 'kijken' en 'zien', maar tegelijkertijd oversteeg het die begrippen, omdat het dieper was. Mijn staat van verbijstering nam toe, omdat ik wist dat ik nooit zou kunnen uitleggen waaruit dat 'meer' bestond.

'Je innerlijke oog stond even open,' sprak Dovenspreker, alsof hij meelas in mijn gedachten.' Dat is zeker de eerste keer dat je je er echt van gewaar bent een bizarre ervaring. Je weet dat het is gebeurd, maar je hebt er geen grip op en je kunt het niet uitleggen aan anderen. De Grote Leraren hebben hiervoor wat mij betreft een treffende formulering gevonden. 'Zien is zijn.'

Er viel een stilte, waarbij ik zijn woorden een plaats trachtte te geven. Geruime tijd probeerde ik te begrijpen wat me was overkomen. Hij liet me, maar na enige tijd stond hij op alsof hij tot een besluit was gekomen.

'Ik wil je wat laten zien,' mompelde hij. 'Ik zal je laten zien,' hij beklemtoonde het laatste woord, 'waarom onze discussies altijd zo moeizaam verlopen. Kom mee.'

Zonder mijn reactie af te wachten stapte hij op en liep door een brede gang het huis in.

*

We stonden stil voor een massieve deur. Toen hij die opende zag ik een imposante zaal die op het eerste gezicht geheel gevuld leek met boeken. Bij nadere beschouwing was het niet meer dan de helft. Toen ik nog scherper waarnam bleek ook die inschatting verkeerd. Dat lag overigens niet aan mij, dat lag aan de merkwaardige manier waarop het vertrek was ingedeeld en volgestouwd met boeken.

Er waren drie solide wanden en één van glas. Door de glazen wand keek je op een groot grasveld. Daarom heen groeide een strak gesnoeide heg, meer dan manshoog. Midden op het grasveld stond een soort steile piramide. Er liep een man en die deed daar iets onduidelijks met een meetlint.

Ik keek weer het vertrek in. De wand tegenover de tuinwand was tot de nok toe gevuld met boeken. Het moeten er zo'n tweeduizend tot tweeëntwintighonderd geweest zijn. De planken waarop ze stonden, de plankendragers, alles was zwart. Ook het achterliggende behang, of misschien was het de kleur van de muurverf, was zwart. De wand

aan mijn rechterhand had tot mijn verrassing een heel andere opbouw. De boekenkast die daar stond was rechthoekig en was aan alle kanten symmetrisch in het midden van die wand geplaatst. Aan de onderkant en er boven moet zo'n anderhalve meter lege ruimte zijn geweest. Ook links en rechts was er lege ruimte, maar dat was zeker twee of drie meter. In deze kast stonden hooguit enkele honderden boeken. De kleur, zowel van de kast als van de muur, was licht grijs.

Vervolgens was er de wand links. De deur in de wand was helwit. Ook daar, precies op het midden, bevond zich weer een boekenkast. Een kastje was het, zeker vergeleken bij de andere twee. Er stonden hooguit enkele tientallen boeken in. Ook dit kastje stond symmetrisch in het midden, waardoor de lege vlakken er omheen veel groter waren dan bij de wand er tegenover.

En dan was er nog de glazen wand waardoor je de tuin in keek. Middenin die wand bevond zich iets wat zelf ook weer uit glas was gemaakt. Het was me niet helemaal duidelijk wat het nou precies was. Het deed me, vreemd genoeg, denken aan een platte brievenbus.

'Het oogt imposanter dan het is.'

De stem van Dovenspreker haalde me terug naar het hier en nu.

'Het is kwantitatief veel en na ruim vijftig jaar verzamelen mag dat ook wel, maar het is niet kostbaar of duur. Daar heb ik ze niet voor verzameld!'

Die laatste opmerking was me niet onmiddellijk duidelijk en ik zei dat.

'Ik ben nooit geïnteresseerd geweest in boeken als beleggingsobject. Het ging mij altijd om de inhoud. En dan maakt het niet uit of een boek nieuw is of licht beschadigd. Een enkel boek hier heeft misschien wat historische waarde, maar het overgrote deel kan na mijn dood rechtstreeks naar het oud papier. De wereld zal ze niet missen!'

'Waarom schenkt u ze niet aan het Genootschap?'

Dovenspreker schokschouderde.

'Wat moeten onze Genoten met bijvoorbeeld vijf boeken over de graallegende van koning Arthur allemaal in een verschillende taal?'

'Ik wist daar weinig zinnigs op te zeggen. Ik vond het überhaupt vreemd dat iemand daar vijf boeken over had en kon niet nalaten dat op te merken.'

'Het echte vreemde,' antwoordde hij daarop met een dunne lach, 'is dat in al die boeken niemand de essentie van wat er gebeurd is nog

maar bij benadering te pakken heeft kunnen krijgen!’

Deze opmerking vroeg natuurlijk om nadere uitleg.

‘Het ging feitelijk nooit om Arthur of Lancelot. Dat waren voortreffelijke krijgers, helaas verwickeld in een ongemakkelijke driehoeksrelatie die natuurlijk in de astrale eeuwen daarna alle aandacht naar zich heeft toe getrokken. Maar het ging pas echt mis met de Ronde Tafel toen het fout liep met de drijvende kracht daar achter. Merlijn, de hoogst ingewijde magiër van zijn tijdperk, vergat wie hij was en waarvoor hij stond! Wat zijn taak was! Hij werd na enkele ogenblikken van onverantwoorde onachtzaamheid slachtoffer van verleiding en vervolgens prooi van zijn eigen vleselijke lusten.’

Dovenspreker keek me mistroostig aan.

‘Bij gewone mensen is dat al ingrijpend, je ziet de ontredde die dat teweeg brengt dagelijks, maar bij een Ingewijde is dat rampzalig. Zijn essentie, die tot dat moment zetelt in zijn hoogste chakra, stort terug en belandt in zijn sekscentrum.’

Het leek alsof hij me met deze zin alles duidelijk had gemaakt, maar het begrip chakra was me destijds onbekend. Dus vroeg ik om verdere uitleg. Die vraag stoorde hem en hij liet dat merken.

‘Ik heb het nu niet over chakra’s. Als je daar meer over wilt weten kijk dan straks onder de letter ‘C’ daarboven. Daar staan minstens drie boeken die daarover handelen. Neem ze mee als je wilt. Overigens is het beeld daar hetzelfde. Veel schrijvers citeren wat ze elders hebben opgepikt. En de schaarse autoriteiten die een originele benadering hebben convergeren niet in hun beschrijvingen. Dus je kennis neemt toe, maar of je na het doorworstelen van die werken nu echt veel wijzer bent geworden

..... Ik had het over Merlijn die was teruggelaten in zijn sekschakra. Zijn hoogstaande denken en spirituele vermogens van weleer raakten daardoor heftig verstoord. In korte tijd verwerd hij van opperste inspirator en motiverend spiritueel leider tot de risee van de Ronde Tafel, die daardoor wel uiteen moest vallen. Het vinden van de graal was een bizarre fantasie die later aan de gebeurtenissen is toegevoegd! Alsof daarmee het kwaad ongedaan gemaakt kon worden! Vijf vertellingen vol romantiek, dramatiek en misplaatste mystiek, maar de essentie is nergens verwoord. En moet ik dergelijke prullaria aan het Genootschap schenken?’

‘Er zijn toch ook nog andere boeken?’ opperde ik.

‘Bij allen heb ik zo mijn bedenkingen, maar wat mij betreft hebben we hier al te lang bij stil gestaan.’ Dovenspreker stapte naar het

midden van de zaal. Ik volgde hem.

‘Je blik valt als eerste op de zwarte wand hier. Die oogt het meest indrukwekkend, terwijl de inhoud van de boeken het minst waardevol is. Ik noem het de ‘wand der kennis’. Hierin staan de boeken met feiten, wetenswaardigheden, opvattingen, meningen, veronderstellingen, verhalen, overleveringen, trivialiteiten, memorabilia en ga zo maar verder. Alle kennis van deze boeken is feitelijk vluchtig, vervangbaar, ritueel, triviaal, met nauwelijks enige impact.

Het is iets beter gesteld met de grijze wand.’ Hij wees er naar met zijn hand.

‘Ik noem dat de ‘wand van het begrip’. De inhoud van die boeken is significant anders! Hierin hebben de schrijvers getracht de kennisfragmenten, waarvan de boeken op de zwarte wand getuigenis afleggen, aan elkaar te relateren. Zij hebben een verdiepingsslag gemaakt. De eenheid der dingen wordt weer gezocht. Je ziet aan de kwantiteit van de boeken op die wand dat niet velen daarin geslaagd zijn.

Ten slotte is er de witte wand daar. Ik noem die ‘de wand van het inzicht’. De relatief weinige boeken die hier staan gaan nog een slag dieper. De eenheid van het Al wordt nog dichter genaderd. Zij verdiepen zich zowel in de wijze waarop dingen met elkaar samenhangen, als überhaupt in het waarom der dingen!

Je zou het beeld wat ik je schets kunnen vergelijken met een boom. Een boom bevat veel twijgen, in mijn verhaal de kennisonderwerpen. De aandacht van de meeste mensen springt van twijg naar twijg. Iedere keer weer zijn mensen gefascineerd door wat ze aantreffen. Dit is een eindeloze bezigheid natuurlijk, want het aantal twijgen is talloos. Bewonderaars van twijgen weten dat niet, daar staan zij nooit bij stil. Ook dat veel twijgen ontspruiten aan één en dezelfde tak ontgaat hen. De takken staan hier voor het begrip. Takken zelf ontspruiten uit de stam en die staat voor het inzicht. De stam ten slotte is geworteld in de aarde, in mijn voorbeeld het weten.’

Hij zweeg geruime tijd. Net toen ik de stilte wilde verbreken ging hij verder.

‘Dit illustreert waarom onze vergaderingen altijd zo chaotisch verlopen.’

Deze wending van het gesprek was voor mij te abrupt en ik zei hem dat.

‘Heel veel van onze gesprekken gaan over onderwerpen uit de wand

der kennis. Logisch natuurlijk, want daar bevinden zich ook de meeste onderwerpen. Iedereen beschikt over zijn eigen zwarte wand en wil dat op een of andere manier laten blijken. Zo wil de voorzitter van ons redactieclubje voortdurend mijn bewondering voor de grootte van zijn wand. Iedere keer laat hij merken hoe groot zijn verzameling spirituele onderwerpen is. De veelheid van punten die hij aandraagt maakt het ons onmogelijk het gesprek te convergeren tot één punt. Verder is er het probleem dat onze notulist niet in staat is om zaken aan elkaar te relateren. De goede man beschikt ten enenmale over onvoldoende begrip. Hij heeft, om in het voorbeeld te blijven, geen weet van het bestaan van de grijze wand. Dan is er het jongste lid, de vergissing in ons midden. Hij doet niet de moeite om te begrijpen waar over gesproken wordt en zijn aanwezigheid alleen al werkt vertragend.

En ten slotte jijzelf. Jouw probleem Geestnevel is dat je de intrinsieke waarde van de zwarte en de grijze wand gevoelsmatig wel hebt begrepen en dat je nogal eens denkt en werkt vanuit de witte wand, maar vanuit de absurde veronderstelling dat de anderen dat ook doen! Dat ze jou dus begrijpen. Dat is zowel een onderschatting van jezelf, als een sterke overschatting van de anderen. Het is mooi dat je zo in elkaar steekt, want het voorkomt nutteloze inspanningen op het pad van de spirituele competitie, maar het wordt tijd dat je de waarheid ziet zoals deze is.'

Deze zin, ondanks het verkapte compliment, overviel me.

'Spirituele competitie?' herhaalde ik uiteindelijk maar bête.

Dovenspreker zuchtte geprikkeld, maar begreep dat hij niet onder een uitleg uit kwam.

'Wat doen wij hier eigenlijk in dit Genootschap,' vroeg hij. Hoewel die woorden natuurlijk duidelijk waren, begreep ik die vraag niet, maar hij wachtte op een antwoord.

'We zoeken naar Verlichting, naar de zin van het leven en dergelijke,' probeerde ik voorzichtig.

'Verlichting.' Hij herhaalde het woord op een bijna achterdochtige toon.

'En waarom zoeken wij daar naar?'

'Omdat ... ,' aarzelde ik zoekend naar de juiste woorden, 'omdat dat het hoogste is wat gevonden kan worden, het eindpunt van jarenlange, sommigen stellen zelfs eeuwenlange, spirituele ontwikkeling.'

Het was een mooie volzin! Een die voldeed aan de meeste van de stilzwijgende criteria die in het Genootschap gehanteerd werden.

Dovenspreker verbrak mijn staat van onuitgesproken tevredenheid hierover vrijwel meteen.

‘Vind jij dat een zinnige activiteit, en zo ja, waarom zou het dat moeten zijn?’

De verbijstering moet van mijn gezicht af te lezen zijn geweest, want hij vulde vervolgens zijn eigen vragen hoofdschuddend in.

‘Omdat er over geschreven is in die boeken daar?’ vroeg hij wijzend naar de boeken rondom. ‘Of, omdat we elkaar daar fascinerende verhalen over vertellen? Of misschien, omdat we denken dat het een waardevolle invulling is van ons leven en meer van dat soort argumenten. Bezie, Geestnevel, hoe wij in ons Genootschap bezig zijn! Zo overtuigen we eerst onszelf van de waarde die onze inspanning heeft. En vervolgens gaan we onverdroten op zoek naar iets waarvan we hebben vastgesteld dat het ongrijpbaar is. Dat maakt het bereiken ervan natuurlijk buitengewoon ingewikkeld om te toetsen. Gelukkig hanteren we voor die paradox een mooie drogreden! We hebben elkaar aangepraat dat je het niet kan ‘hebben’, omdat het noch materieel, noch immaterieel is. Je hoort dit mensen zonder blikken of blozen tegen elkaar zeggen en vervolgens is er instemmend en noodzakelijk geknik! Dat geknik zou getuigen van inzicht en begrip, hoewel ieder het eens is over de stelling dat je het niet kan bevatten met je denken, **omdat het het denken overstijgt!**’

Hij had de laatste woorden met nadruk uitgesproken. Ik voelde me onbehagelijk. Het leek of hij met zijn opmerkingen de poten onder alle spirituele Genootschapstoelen aan het af zagen was, maar hij was nog niet aan het eind van zijn betoog.

‘Besef je hoe ons Genootschap verworden is? We hebben niets minder dan een platform voor vrijblijvendheid gecreëerd! Elke neuzelaar kan zich beroepen op deze zogenaamde leerstellingen en verwerft daarmee een vrijbrief voor het uiten van oncontroleerbare uitspraken. We hebben een permanent generaal pardon, waarmee de meest groteske onzin op voorhand is geëxcuseerd. En ten slotte, om onze cirkelredeneringen in stand te houden stellen we dat Verlichting iets is waar je niet naar kan streven, omdat elk streven je verhindert het te zijn.’

Hij keek me uitdagend aan, maar ik was te verbouwereerd om te reageren. Het was even stil, maar dan grijnsde hij en ging verder.

‘Weet je Geestnevel, als je al dit soort redeneringen kritisch bekijkt zie je dat wij zwemmen in een immens spirituele fuik! Een fuik waarin wij, Genootschapsvissen, ons behaaglijk voelen. Immers,

overtuigen wij elkaar er niet van dat degenen die doorzetten het eind van de tunnel zullen bereiken! Bedenk maar eens iets wat daar haaks op staat! En omdat we ons allen dezelfde kant op begeven verkeren we in de collectieve illusie dat dit de goede richting is. Ten slotte beschermt de fuik ons ook tegen aanvallen van ‘roofvissen’. In mijn metafoor zijn dat de nihilisten en andersdenkenden. We stellen tevreden vast dat nog nooit iemand is teruggekeerd van het eind van de fuik. Terugkeren uit een fuik is überhaupt onmogelijk, maar zo kwalificeren wij onze situatie niet! Wij vertellen onszelf dat zij, die de Verlichting hebben bereikt, niet meer terug **willen en niet meer terug hóeven te gaan!** Zie je hoe wij onszelf in dit Genootschap vastzetten in arbitraire collectieve redeneringen die wij zo sluitend hebben gemaakt dat niemand er meer doorheen kan prikken! Zo blijven we doen wat we doen, terwijl ons gedrag feitelijk ontspruit aan het droombeeld dat er meer is dan het hier en nu waarin wij ons bevinden. Ons verlangen en de daarop gebaseerde verhalen over de mogelijkheden om het hier en nu te overstijgen,’ hij keek me veelbetekenend aan, ‘hebben een collectieve fantasie gecreëerd in ons Genootschap die breed wordt gedragen en is geïnstitutionaliseerd.’

Hij had blijkbaar gezegd wat hij kwijt wilde en keek mij afwachtend aan.

‘Het klinkt niet erg bemoedigend wat u zegt,’ merkte ik na enig denken zuur op.

‘Het spijt me,’ reageerde hij met een onverwacht ontspannen glimlach, ‘als ik je met mijn verhaal op het verkeerde been heb gezet, maar dat was nodig. Wat je ziet is, dat als een verzameling uitspraken met overtuiging wordt gebracht, de realiteitswaarde ervan lijkt toe te nemen. Mensen creëren overal hun eigen waarheden en zoeken die mensen op die hun waarheden onderschrijven, omdat daarmee de juistheid van hun eigen waarheid lijkt toe te nemen. Aan dit proces wordt vrijwel altijd voorbijgegaan. Dat is wat ik je duidelijk wilde maken. Mensen gaan zo op in wat collectief is onderschreven dat ze de inhoudelijke toetsing achterwege laten. Deelnemen aan een groepsproces is belangrijker geworden dan het zoeken naar de waarheid.’

Hij zweeg vervolgens en ik had even de gelegenheid om over zijn woorden na te denken.

‘Terug,’ hervatte hij het gesprek dan, ‘naar waarom ik hier over begon, naar de spirituele competitie. Velen in dit Genootschap

voelen zich enigszins verheven, omdat zij wél, en de anderen nièt op het spirituele pad vertoeven. De spirituele ontwikkeling behoort echter niet tot het ‘hebben’. Als ze dat echt zouden beseffen zouden ze zich niet verheven voelen, dus ga maar na hoe sterk het besef is! Als je je er op focust herken je meteen de uitwassen van de spirituele pikorde. Soms hoor je iemand melden dat hij deze of gene mystieke gave heeft ontwikkeld. Zo’n opmerking wordt terloops geplaatst. Al dergelijke opmerkingen worden terloops gemaakt, alsof het niets voorstelt! In essentie stelt het ook niets voor, maar omdat het ego versterkend is, wordt het toch gemeld! Een ander laat vallen dat hij beschikt over een begeerlijke siddhi. Een derde blijkt onverwacht al weer jaren de rechterhand van een erkende spirituele autoriteit. Een vierde zit hoog in een spirituele orde en verricht magische handelingen, een vijfde wordt gechannelled door een hoge Entiteit, een zesde heeft een exclusieve rituele inwijding ondergaan en ga zo maar verder. Net als in het dagelijkse leven verzamelen de mensen in ons Genootschap spirituele snuisterijen, waarmee ze bij anderen kunnen pronken of bewondering willen afdwingen. Het zijn hoe dan ook strapatsen van het ego. Dat wil erkenning als Gekwalificeerde Spirituele Autoriteit! Als jij je daarmee wilt meten laat dan doorschemeren dat bij jou het innerlijk oog geopend is. Omdat nog niet iedereen weet wat de waarde daarvan is zal het enig promotioneel voorwerk vragen, maar als je er prijs op stelt wil ik je daar wel bij helpen, bijvoorbeeld met een artikeltje in *De Booschapper!*.’

Ik wist niet hoe ik op zijn woorden moest reageren. In het Genootschap deden allerlei verhalen de ronde over zijn notoire cynische opmerkingen en dit leek mij er ook een. Tegelijkertijd herkende ik het natuurlijk wel wat hij vertelde over die spirituele competitie, want daar zag ik de nodige voorbeelden van. Hij liet mij enige tijd alleen met mijn gedachten en ging uiteindelijk weer verder op het oorspronkelijke spoor van zijn verhaal.

‘Wie praat en denkt op het niveau van kennis hoort wel de woorden van degenen die spreken vanuit dat begripsniveau of hoger, maar kan ze niet begrijpen. Degene die praat op het begripsniveau begrijpt wat er gezegd wordt op het kennisniveau wel, maar heeft weer geen aansluiting bij wat er gezegd wordt op het niveau van inzicht! De essentie van dit probleem staat al beschreven in De Laatste Enkeling. Hoewel in dit klassieke Geschrift een andere classificatie wordt gebruikt, wordt er tussen de verschillende

menstypen een spraakverwarring gesuggereerd die parallellen vertoond met het systeem dat ik hier gebruik. In dat Geschrift wordt gesteld dat het probleem van elke taal is dat er slechts een beperkt aantal woorden zijn. Daarmee moeten we het doen! Mensen die praten op het kennisniveau gebruiken dezelfde woorden als degenen die denken vanuit het begripsniveau. En zij gebruiken weer dezelfde woorden als degenen die werken op het inzichtniveau. Maar de betekenis van die woorden is op alle niveaus fundamenteel verschillend, zoals die ook verschillend is voor de verschillende menstypen waarover in De Laatste Enkeling wordt geschreven. Als je daar echt in geïnteresseerd bent...

Terug nu naar onze vergaderingen. Jij verveelt je daar, omdat je niet begrijpt waarom er zo lang wordt door gediscussieerd over zaken die voor jou kristal helder zijn. Maar dat komt, omdat die zaken ondanks het feit dat de juiste woorden worden gebruikt voor de anderen niet helder kunnen zijn. In elke redactievergadering en bijna elk gesprek zijn er constant drie niveaus waarop een conversatie wordt gevoerd. Wie dat niet weet of wie daar niet alert op is zal dus altijd verdwalen in Babylon. Dát is er wat er gebeurt tijdens onze vergaderingen.

Het is geen toeval dat jij door het bestuur bent aangewezen als lid van de redactie. Ik heb hen gevraagd om dat te doen, omdat ik vermoedde dat jouw innerlijke oog af en toe open is. Ik denk niet dat iemand daar ooit met je over gesproken heeft. Er zijn amper mensen die bekend zijn met de werking van dat derde oog. Ik heb zelf bij toeval de hand kunnen leggen op een verhandeling uit de jaren dertig en misschien is het nuttig als jij die eens doorleest.’

Hij zwaaide naar de witte wand, maar voor ik kon reageren ging hij al weer verder.

‘Het gesprek wat ik nu met jou voer is niet vrijblijvend! Je bent vanaf nu méér verantwoordelijk. De mens die kán denken vanuit het witte niveau is daar verantwoordelijk voor. Maar hij is óók verantwoordelijk voor wat er gezegd en gedacht wordt in kringen om hem heen die zich bevinden op het grijze of op het zwarte niveau. En het lastige van je positie is dat degenen die zich op die niveaus bevinden daar geen wéét van hebben. Zij beschouwen elk ander mens altijd als een spreker en denker van hún eigen niveau.

Ik vertel je dit opdat het een hulpmiddel is in je strijd tegen verveling, want die verveling is vanaf nu geen optie meer. Als jij je verveelt betekent het dat jij je verantwoordelijkheid niet hebt opgepakt. Dat kan als je onwetend bent, maar dat is na dit gesprek

niet meer aan de orde. En realiseer je dat verveling toeslaat op alle momenten dat je niet alert bent. Het is jouw taak om met dit gegeven te werken!’

*

Het laatste klonk gebiedend! Hij gaf me ditmaal meer dan voldoende tijd om wat hij gezegd had te overdenken. Het duurde toch even voordat ik wat hij gezegd had kon plaatsen. Maar langzamerhand en gevoed door talloze voorvallen die in steeds sneller tempo op hun plaats begonnen te vallen begon ik te zien dat de man gelijk had. Het model dat hij presenteerde was eigenlijk lachwekkend eenvoudig, maar het bleek uiterst werkbaar. Ik liep in gedachten verzonken naar de zwarte wand en mijn ogen gleden langs ettelijke boektitels. Ineens begreep ik zijn classificatie. Feitelijk kon deze wand worden beschouwd als één grote krant. In dit geval toegespitst op spirituele onderwerpen.

‘Waarom is de wand eigenlijk zwart?’

Dovenspreker dacht een moment na.

‘Eigenlijk,’ zei hij, ‘is mijn broer François verantwoordelijk voor de indeling zoals je die nu ziet. Hij, zijn vrouw en zoon hebben hier jarenlang gewoond en hij wist van mijn fascinatie voor het derde oog. Ooit, in een gesprek daarover, zei hij schamper: ‘Je innerlijke oog, Iwan, kijkt naar binnen en zoekt daar naar kennis, maar wat vind je? Niets, natuurlijk, want het is daar gewoon hartstikke donker!’

‘Dit was,’ zei Dovenspreker, terwijl hij me neutraal aankeek, ‘misschien een wat triviale opmerking, maar een die bleef hangen. Er zat toch een zekere kern van waarheid in.’

Ik knikte.

‘Daarom zoeken mensen naar Verlichting,’ mompelde ik. Het was er uit voor ik er erg in had, maar de opmerking van de mij onbekende François maakte veel zaken begrijpelijker. Dovenspreker bleek het met me eens te zijn.

‘Zo is het! Misschien op een andere manier dan jij bedoelt, maar toch! De reden dat je niets ziet is niet omdat het er donker is, maar omdat je innerlijke oog niet geopend is. En bij de meeste mensen blijft dat zo, omdat niemand wordt geleerd hoe je het moet openen. Degene bij wie het echter onverwacht wél geopend wordt ziet in regelrechte tegenstelling tot de woorden van mijn broer bijna alles! Enfin ... Hierover doordenkend werd me duidelijk dat een mens, al

heeft hij nog zoveel kennis verworven, in feite toch in duisternis leeft zolang zijn innerlijk oog niet geopend is. Ik doorliep in gedachten de vele boeken die ik had gelezen en moest vaststellen dat de meesten me in het duister hielden. Sommigen brachten enig licht en een enkel zeldzaam exemplaar was echt verhelderend. Ik sorteerde ze uit en tijdens dat proces kwam geleidelijk aan de indeling zoals je die hier ziet in mijn geest op. Ik zette de minst waardevolle boeken in donkere kasten, de betere in een grijze kast en de beste in een witte kast. Om het bedoelde effect te accentueren richtte ik vervolgens de kamer in zoals hij er nu uitziet.’

Het was een moment stil. Dan viel mijn blik op de piramide achter de glazen wand. Nu pas was ik in de gelegenheid om het bouwwerk nauwkeuriger te bekijken. Het glinsterde vochtig, schoon in een dunne avondzon. Onverwacht zag ik de parallel met de zaal waarin ik stond. De onderste lagen van de piramide bestonden uit gitzwarte stenen. Daar boven op waren een aantal lagen grijze stenen geplaatst en de top die daar weer op stond bestond uit een aantal witte stenen. Dovenspreker had mijn blik gevolgd.

‘Je kijkt naar mijn spirituele alter ego,’ mompelde hij.

De opmerking, waar als het wellicht was, klonk mij bizar in de oren. ‘De top van een piramide kan alleen bestaan bij de gratie van de onderliggende lagen!’ ging hij verder en hij voegde er aan toe, alsof ik dat niet zou hebben begrepen: ‘De top *rust* op de lagen daar onder.’

Hij keek me indringend aan, maar ik kon niet veel anders dan schokschouderen na deze uiterst triviaal klinkende aanvulling.

‘Je volgt me, maar niet op de diepere niveaus. Je volgt mentaal en zonder inzicht.’

Hij wuifde eventuele protesten mijnerzijds met een handbeweging op voorhand weg.

‘Geeft niets, het heeft mij ook jaren gekost om te begrijpen dat er bij toenemend inzicht steeds minder omschrijvingen nodig zijn. Dat kan dan en alleen dan, omdat alles van het zwarte en grijze niveau bekend is en in zijn samenhang begrepen. Laat ik weer even een zijspoor met je bewandelen.

De twee grootste levensvragen hebben betrekking op de zin van het leven en het bestaan van God. Die vragen zijn zeer complex, maar er bestaan antwoorden op. Om tot het antwoord te komen moet de mens vanuit kennis komen tot begrip, vanuit begrip tot inzicht en vanuit inzicht tot weten. *Zijn eigen, zijn persoonlijk weten!* Want het is altijd aan het individu gebonden. Helaas, als dit wordt verwoord

zakt dat ‘weten’ van de top van de piramide naar beneden en verwordt van inzicht en begrip tot datgene waar anderen uiteindelijk kennis van nemen. De diepste essentie ervan wordt vermorzeld door de beperkte uitdrukkingsmogelijkheden van onze taal, taalkundige regels, door ‘verduidelijkende’ commentaren en interpretaties en uiteraard door verstoorde communicatie.’

Hij keek me aan om te zien of ik hem nog volgde en vervolgde dan: ‘Het is hard, maar zo is het altijd gegaan en dat komt, omdat het basisgegeven van spiritualiteit permanent vergeten wordt: De mens begaat het spirituele pad *alleen* en pas als hij het eindpunt heeft bereikt is hij *Al Een*.’

Ik kon niet anders dan knikken, want zo had ik het ooit eerder gehoord.

‘In het Zenboeddhisme kent men de koans, ik neem aan dat je weet wat dat zijn?’

Ik bevestigde dat.

‘Zij raken in één zin aan de volle essentie van het ‘zijn’. Dit, omdat in een koan alle aspecten van het bestaan met elkaar zijn verbonden. Daarom zijn ze rationeel niet op te lossen. Zij staan op de top van de piramide en ...’ onverwacht draaide hij het gesprek een kwart slag, ‘de natuurkunde kent de formule $E=mc^2$. Bekend neem ik aan?’

‘Energie is het equivalent van massa,’ reageerde ik. Ik wist dit, niet omdat ik me daar in verdiept had, maar omdat deze formule destijds furore maakte.

Hij glimlachte toen hij verder ging: ‘Het doet me goed eindelijk eens iemand te ontmoeten die weet wat energie is! Voor mij is dat altijd een van de meest ongrijpbare begrippen geweest. Misschien wil je eens proberen mij uit te leggen wat de diepste essentie er van is.’

Hij keek me afwachtend aan. Eerst dacht ik dat het een humoristische bedoelde opmerking was, maar hij hield zijn blik strak op mij gericht en vrij snel voelde ik me oncomfortabel worden onder die blik.

‘Echt precies weet ik het niet,’ mompelde ik toen hij bleef zwijgen.

‘Ik ben geen fysicus!’

‘Maar je spreekt er wel probleemloos over,’ reageerde hij sarcastisch. ‘Als een echte autoriteit op zijn vakgebied verklaarde je me zojuist wat de essentie is van een van de hoogste formules uit de kwantummechanica!’

‘Ik weet wat de letters en cijfers betekenen en wat het globaal inhoudt,’ verdedigde ik me.

Hij haalde diep adem.

‘Wat er bij jou met deze formule is gebeurd, is wat er ook met koans en andere diepe waarheden gebeurt. Tracht dat bij jezelf waar te nemen! Zenmeesters gaven aan gevorderde leerlingen dié koan waarvan zij dachten dat die hen zouden helpen bij het zetten van de laatste stap. Dan heb ik het dus over leerlingen die, om in de beeldspraak te blijven, de piramide hebben beklommen en tot de op een na hoogste trede zijn gekomen. Zij hebben veel kennis, begrip en beschikken over inzicht. Maar het is absurd en zelfs destructief om, zoals ik tegenwoordig om mij heen wel zie gebeuren, dergelijke koans uit een boekje te citeren. Dan worden het lege en puur conceptuele frases, waarmee al redenerend gegoocheld wordt. Dan zijn ze gereduceerd tot virtuele topstenen, ditmaal echter zonder de onderliggende lagen van de piramide. Zij kunnen en worden geciteerd, maar wat volstrekt ontbreekt is de echte kennis die tot hun ontstaan heeft geleid! Het zijn, omdat zij alles verklaren, ‘universele’ oneliners geworden van hooguit honderdveertig leestekens. Honderdveertig leestekens, waarmee de oneindigheid van het ‘nu’ eendimensionaal wordt gemaakt. Volkomen absurd, maar dergelijke oneliners worden met graagte geciteerd en hun inhoud werkt hypnotiserend. Zij brengen de mens in de illusie van ‘weten’, terwijl er eigenlijk nauwelijks sprake is van ‘kennen’. Begrijp je waar ik op duid?’

Ik kon niet anders dan knikken, zijn korte demonstratie was verhelderend geweest.

‘Overigens,’ vervolgde hij min of meer terloops, ‘energie is natuurlijk niets anders dan de wilskracht waarmee gebonden bewustzijn wordt geordend!’

Hij stelde dit met een vanzelfsprekendheid die zijn woorden boven twijfel verhief, hoewel ik er nauwelijks een idee van had waar hij het over had. Maar hij ging daar niet verder op in en vervolgde: ‘Vele jaren geleden bemachtigde ik een zo goed als nieuw exemplaar van De Laatste Enkeling, waar ik het zojuist over had. Ik kende dat werk vaag, vooral uit historische overleveringen. Maximiliaan de Krikkemikkiër verbood de publicatie er van destijds en dat was voor mij doorslaggevend. Ik verdiepte me er dus in. Maximiliaan was een scherpzinnig en strategisch denker die kon weten dat zijn besluit in Chaos weerstand zou oproepen. Het betekende voor mij dat De Laatste Enkeling niet oppervlakkig kon zijn of puur fantasie. Dat is het ook niet! Het spoort te lezer aan zichzelf te ontwikkelen en dat primair te doen door *zelf* te denken, in

plaats van de denkbeelden van anderen *na* te denken.’ Dovenspreker zweeg een moment om mij de kans te geven de essentie van zijn woorden door te laten dringen.

‘Zo’n levensinstelling kon de hertog natuurlijk niet hebben! Geen enkele autoriteit staat dat toe, in weerwil van wat daar alom over gezegd wordt. Kijk om je heen en zie dat zelf! De praktijk van alledag staat haaks op de veelgebruikte frase die het recht op vrije meningsuiting lijkt toe te staan. Dat recht bestaat wel, maar voornamelijk in theorie! Het gebruik er van wordt door machthebbers niet aangemoedigd, maar goed ... ook dit terzijde! Ik kende de geruchten die willen dat in dit boek de ultieme waarheid in enkele zinsneden zou zijn beschreven. Dat leek mij persoonlijk overigens niet echt aannemelijk, maar goed. Het Geschrift is afkomstig uit onze eigen tradities en om die reden nam ik me voor om me er net zolang in te verdiepen tot ik zelf het al dan niet juist zijn van die geruchten had geverifieerd.....’

‘En u hebt die beschrijvingen gevonden?’ Onverwacht kreeg het gesprek voor mij een opwindende draai.

‘Ik heb de tekst begrepen,’ reageerde hij ontwijkend en ging cryptisch verder: ‘Het loopt merkwaardig in het leven, Geestnevel. Het heeft mij bijna acht decennia gekost om tot ‘weten’ te komen. Op een manier die ik je niet kan verklaren weet ik dat jij degene bent aan wie ik die wetenschap door moet geven en ik doe dat straks als we de piramide daar hebben afgebouwd.’ Hij keek me merkwaardig ondoorgrondelijk aan. Ik wist niet wat ik moest zeggen en keek daarom maar naar buiten.

‘Zal ik die man met dat meetlint even halen,’ mompelde ik uiteindelijk, omdat hij bleef zwijgen. Het was een lege opmerking, maar iets anders schoot me niet te binnen.

Hij schudde zijn hoofd.

‘Die man loopt daar met een heel ander doel. Morgen beginnen ze met de afbraak van het bouwwerk. Hij heeft wat metingen verricht om te kijken of de piramide genoeg stenen bevat er om de parkeerplaats naast het huis mee te betegelen.’

Hij wees naar een trapje tegen de Zwarte wand.

‘Het beklimmen daarvan lukt me niet meer. Misschien wil jij dat even van die wand halen.’ Al sprekende wees hij naar de glazen wand, naar datgene wat ik als brievenbus had beschouwd. Ik deed wat hij gevraagd had en kon beter zien wat het was. Het leek een soort glazen doos met aan de zijkant een gleuf. Hij hing in drie zeer dunne beugels van een lichtkleurig metaal, witgoud misschien zelfs.

Ik pakte hem er voorzichtig uit en overhandigde hem. Hij pakte een enveloppe en schoof die er in. Vervolgens liepen we samen naar buiten. Daar vroeg hij me of ik hem op de top van piramide wilde plaatsen, precies in het midden van het kleine plateau. Ik nam hem weer van hem over en zag toen dat hij precies dezelfde afmetingen had als de andere stenen waaruit de piramide was opgebouwd. Dit was natuurlijk geen toeval.

‘Het is een steen van glas, als ik dat zo mag noemen.’ Dovenspreker scheen mijn gedachten te hebben geraden.

‘Het is de beste benadering van wat mijn bedoeling is. Feitelijk zou er op de top iets moeten worden geplaatst dat én etherisch doorzichtig is én zo intensief schittert als een diamant in de felle zon. Een gematerialiseerd innerlijk oog! Het zou daarmee ieders aandacht trekken. En misschien zelfs wel kunnen richten,’ hij grijnsde. ‘Tegelijkertijd is die gedachte wel behoorlijk pompeus natuurlijk. Zou je hem bovenop de piramide willen plaatsen?’

Ik knikte en klom naar boven. Er groeide nauwelijks iets op de stenen maar ze waren nat, dus voorzichtigheid was geboden. Uiteindelijk zette ik de glazen steen precies op de plek die hij had aangegeven.

‘Wil je nog even wachten, daarboven?’

Hij ging het huis in en even later zag ik hem vanuit de bibliotheek naar de piramide kijken. Hij knikte in zichzelf, alsof hij zeer tevreden was. Na enige tijd daar zo gestaan te hebben liep hij weer naar buiten het grasveld op.

‘Neem de brief er uit,’ riep hij, ‘en kom dan naar beneden.’

Ik deed wat hij gevraagd had, stopte de brief in mijn zak en klom voorzichtig naar beneden. Daar gekomen wilde ik hem de brief geven, maar hij schudde resoluut zijn hoofd.

‘Het stuk glas daar boven is nu een aparte steen, maar die brief is niet meer voor mij.’

Hij wees naar de adressering en ik las daar:

‘Voor wie er aan toe is!’

Niet begrijpend staarde ik naar de enveloppe en vervolgens naar hem.

‘De brief rust nu onder jouw hoede. Doe er mee wat je goed dunkt.’

‘Wat staat er in?’

‘Als het in mijn bedoeling had gelegen je dat te vertellen, had ik de brief niet hoeven te schrijven. Ik kom even terug op de vraag die je

zojuist stelde. Wat heeft mij het doorzoeken van De Laatste Enkeling gebracht? Welnu, dát heb ik geschreven in de brief. Mijn toelichting zal je duidelijk hebben gemaakt dat het puur kennis nemen van de inhoud volstrekt contraproductief is, omdat aan dat kennismaken geen weten ten grondslag ligt. Ik stel dus voor dat je de brief pas opent als je er aan toe bent en opdat je dat niet vergeet, heb ik het op de omslag geschreven’

.... Geestnevel Sr. had zijn kleinzoon aangekeken.

‘Ik heb hem daarna nog bijna drie jaar meegemaakt in de redactievergaderingen. Na ons gesprek waren die veel minder stroef. Ikzelf zat er heel anders in. Ontspannen en ik permitteerde me af en toe een humoristische kanttekening of relativerende opmerking. Dovenspreker zei niet veel meer en hij keek de anderen nauwelijks meer aan met zijn indringende ogen, zodat ook zij zich uiteindelijk meer op hun gemak voelden. De kwaliteit van het blad verbeterde! Hij is in mijn richting nooit meer op het onderwerp terug gekomen.’

Geestnevel Jr. had naar de enveloppe gekeken, dan naar zijn grootvader en toen weer terug.

‘Wat staat er in? Wat mag ik me denken? De definitieve oplossing?’

‘Er staat op: Voor wie er aan toe is. Je weet nu wat dat betekent en waarom dat er staat!’

‘Was u er aan toe?’

De oude Geestnevel had beminnelijk geglimlacht.

‘Ik heb van Dovenspreker diens exemplaar van De Laatste Enkeling gekregen en dat doe ik jou nu toekomen. Bestudeer het en zie dan of de brief voor jou bestemd is. De vraag of ik er aan toe was is voor jou natuurlijk niet relevant. Het is nieuwsgierigheid! Zo’n vraag, zowel als het antwoord horen thuis op de zwarte wand, om maar eens in die beeldspraak te blijven. Zoals Dovenspreker bij mij zag, zie ik bij jou, dat je verder moet, omdat je verder kunt. Hij gaf mij daarom deze brief. Ik geef hem nu weer aan jou, omdat ik weet dat jij er het juiste mee zal doen. Open hem niet, tenzij je zeker weet dat je aan de inhoud toe bent! En overigens, ik heb je het verhaal over Dovenspreker ook verteld, opdat je het zure beeld van hem dat nog steeds in het Genootschap hangt bij kunt stellen. Los van het feit dat hij zich er zelf zelden iets van aan trok verdient hij beter.’

‘En op die wet, die over energie en het geordende bewustzijn, is hij daar nog op teruggekomen?’

De oude Geestnevel schudde zijn hoofd.

‘In het hele verhaal was dit slechts een voetnoot. Slechts eenmaal kwam hij er nog op terug. ‘Energie,’ zei hij toen, ‘is de wilskracht die in onze schepping op alle niveaus het gebonden bewustzijn ordent! Maar,’ voegde hij er aan toe, ‘dit is niet jouw specialiteit. Van weinigen trouwens en omdat het zo complex is laat ik het hierbij. Het zal in komende jaren zeker worden opgepakt, maar ik noch jij zullen dat meemaken!’

De secretaris van het Genootschap keek naar de witgeschilderde muur van zijn kamer in de toren van het Laatste Klooster. Het was een merkwaardig verhaal geweest. In de huidige tijd met zijn e-readers klonk het absoluut achterhaald. Boekenkasten waren stofnesten dus wie verzamelde er nog boeken! Driekwart jaar na dit gesprek was zijn grootvader gestorven. Hij had zich enige tijd serieus in het gekregen exemplaar verdiept, maar naarmate hij vorderde nodigde de teksten hem steeds minder uit. Gebruikte metaforen lagen buiten zijn referentiekader. Hij herinnerde zich het laatste stukje tekst dat hem bezig had gehouden. Het had hem geïrriteerd vanwege het cryptische karakter en ook omdat Dovenspreker om onbegrijpelijke redenen er in de marge twee uitroptekens bij geplaatst had.

*Veelheid wordt altijd het ene.
En het ene doet veelheid verdwijnen
en nagenoeg vergeten!
Verdringt niet het lage het hoge!
Bedekt niet het grote het kleine
en verhult niet het grove het fijne!
De Enkeling houdt nu afstand.
Zowel van laag en grof en groot,
als van het ene!
Zo wordt alles ervaren!
Laag en hoog, groot en klein,
grof en fijn alsmede het ene
en alles gelijktijdig in veelheid!*

Waar ging dit over! Veelheid wordt het ene, was het niet eerder omgekeerd? Welk lage verdrong het hoge? Wat kon een mens met dergelijke cryptische teksten? Nadat hij enige tijd vergeefs zijn hoofd over de betekenis van deze en andere passages had gebroken had hij het boek weggelegd met het vage voornemen om de draad

ooit nog eens op te pakken. Onverwacht was het boek laatstelijk tweemaal binnen zijn aandachtsveld gekomen. Betekende dit dat het nu het moment was om zich er weer in te verdiepen, eventueel met behulp van Smerq die inhoudelijk echt op de hoogte leek? Net voor hij in slaap viel hoorde hij nog hoe verderop een deur zachtjes werd gesloten

*